

Mirosław Dela

Obowiązki ewidencyjne i informacyjne koncesjonariusza w zakresie obrotu bronią i amunicją

Wiek XXI nie uwolnił ludzkości od konfliktów zbrojnych. Ostatnie lata pokazały, że nawet na pozór stabilna i bezpieczna Europa może spłynąć krwią. Bezpieczeństwo najwyraźniej nie idzie w parze z postępowaniem cywilizacyjnym, rozwojem nauki i techniki oraz poprawą poziomu życia społeczeństw. W niespokojnych czasach rośnie popyt na broń, a zapotrzebowanie na nią zgłasza nie tylko armia. Powstają nowe kluby strzeleckie i organizacje paramilitarne popularyzujące sporty obronne.

Rynek broni w Polsce jest jednak znacznie mniejszy, niż w innych krajach, głównie za sprawą reglamentacji dostępności obywateli do broni. Daleko mu do wielkości rynków USA, Szwajcarii, Serbii, Cypru czy Skandynawii¹. Według danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Polsce w latach 2003–2015 udzielono ogółem 1290 koncesji na działalność w zakresie obrotu specjalnego².

Obrót bronią i amunicją jest zbyt często kojarzony z działalnością przestępczą, przez co ciągle wywołuje negatywne skojarzenia. Niewątpliwie do części transakcji dochodzi na czarnym rynku, ale istnieje także rynek legalny, którego działanie jest ściśle regulowane przepisami prawa. Handel bronią i amunicją sam w sobie nie niesie zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, pod warunkiem, że odbywa się z poszanowaniem obowiązującego prawa i pod nadzorem powołanych do tego służb. Organy państwa dysponują narzędziami do kontroli podmiotów operujących na rynku broni i amunicji. Podstawowym narzędziem jest możliwość wglądu do ewidencji obrotu. Prawo nakłada na koncesjonariuszy także obowiązek przekazywania organom informacji o dokonanych transakcjach.

Uwagę zwraca natomiast brak publikacji prawniczych na temat obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych koncesjonariuszy prowadzących działalność w zakresie tzw. obrotu specjalnego. Dzieje się tak zapewne dlatego, że ta tematyka pozostaje w kręgu zainteresowań wąskiej grupy osób.

Regulacja ustawowa

Podstawowym aktem prawnym regulującym obrót specjalny jest *Ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym*³, nazywana potocznie ustawą o obrocie specjalnym (dalej: u.o.s.). Jak wynika z samej nazwy ustawy, ma ona szeroki zakres regulacji, stąd też – na potrzeby niniejszego artykułu – istnieje konieczność zawężenia omawianej tematyki. W artykule zostaną przedstawione tylko obowiązki koncesjonariuszy związane z obrotem bronią i amunicją, pominięte zaś zostaną obowiązki związane

¹ Zob. https://en.wikipedia.org/wiki/Number_of_guns_per_capita_by_country [dostęp: 14 VII 2015].

² Dane otrzymane z MSW, Wydział ds. Obrotu Specjalnego, Departament Zezwoleń i Koncesji – stan na 30 VI 2015 r.

³ Tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r. poz. 1017, ze zm.

z pozostałym zakresem przedmiotowym ustawy, tj. z wytwarzaniem broni i amunicji oraz wytwarzaniem materiałów wybuchowych i technologii o przeznaczeniu wojskowym i policyjnym, a także obrotem nimi.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 u.o.s. wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie obrotu bronią i amunicją wymaga uzyskania koncesji udzielanej w drodze decyzji przez organ koncesyjny, którym zgodnie z art. 7 ust. 1 u.o.s. jest minister właściwy do spraw wewnętrznych. Od tej zasady są jednak wyjątki. W art. 6 ust. 2 pkt 2 i 3 u.o.s. spod działalności koncesjonowanej wyłączono niektóre rodzaje broni. Należy jednak podkreślić, że działalnością koncesjonowaną jest także sprzedaż tych rodzajów broni, na których posiadanie nie wymaga się od nabywcy pozwolenia. Szczegółowy wykaz broni i amunicji, którymi obrót wymaga koncesji, określa *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2001 r. w sprawie rodzajów broni i amunicji oraz wykazu wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, na których wytwarzanie lub obrót jest wymagana koncesja*⁴.

Definicje legalne

Przed omówieniem obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych warto przyjrzeć się kilku definicjom legalnym zawartym w ustawowym słowniku, mającym istotne znaczenie z punktu widzenia omawianych zagadnień. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 2 u.o.s. pojęcie obrotu należy rozumieć szeroko, nie tylko jako działalność stricte handlową polegającą na sprzedaży i nabywaniu, lecz także jako pośrednictwo polegające na negocjowaniu, doradztwie handlowym, pomocy w zawieraniu umów oraz organizowaniu przemieszczania⁵ broni i amunicji, jeśli ta działalność jest wykonywana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Widać więc wyraźnie, że zamiarem ustawodawcy było objęcie kontrolą nie tylko samego obrotu, lecz także czynności poprzedzających zawarcie umowy sprzedaży⁶. Ma to swoje uzasadnienie w znaczeniu obrotu specjalnego dla porządku i bezpieczeństwa państwa. Łatwiej jest reagować na nieprawidłowości *ex ante*, gdy transakcja jest dopiero przygotowywana, niż *ex post*, gdy już doszło do jej zrealizowania. Jednak – jak wykazano w szczegółowej analizie przepisów – organy powołane do kontroli otrzymują informacje wyłącznie po dokonaniu transakcji. Wyjątkiem jest obrót międzynarodowy, który wymaga uprzedniego poinformowania organu o zamierzonym przemieszczaniu broni pomiędzy krajami Unii Europejskiej⁷. Jest to swego rodzaju obowiązek informacyjny nałożony na koncesjonariusza, dzięki któremu organ państwa pozyskuje wiedzę o transakcji, zanim przesyłka trafi do rąk odbiorcy.

⁴ Dz.U. z 2001 r. Nr 145 poz. 1625.

⁵ Organizowanie przemieszczania nie dotyczy usług świadczonych przez spedytorów.

⁶ Nie tylko handel, lecz także kojarzenie osób chcących zbyć lub nabyć broń czy amunicję i doradzanie im bez posiadania koncesji jest przestępstwem, ale tylko wówczas, gdy jest dokonywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej (art. 36 ust. 1 i 2 u.o.s.). Wysokie zagrożenie ustawowym wymiarem kary ma swoje uzasadnienie w dużej szkodliwości społecznej czynu.

⁷ Zob. definicje pojęć zgoda przewozowa i uprzednia zgoda przewozowa w art. 3 ust. 2 pkt 6 i 8 u.o.s. Kwestie związane z obrotem bronią i amunicją w krajach UE zostały uregulowane w *Dyrektywie Rady 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni* (Dz.Urz. WE L 256 z 13 IX 1991 r. poz. 51) zmienionej *Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. zmieniającą dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni* (Dz.Urz. UE L 179 z 8 VII 2008 r. poz. 5). Wdrożenie tej dyrektywy nastąpiło *Ustawą z dnia 23 czerwca 2006 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej* (Dz.U. z 2006 r. Nr 133 poz. 935), która dodała do u.o.s. rozdział 5a. Ten rozdział reguluje przemieszczanie przez przedsiębiorców broni palnej na terenie UE.

Na uwagę zasługuje także szerokie zdefiniowanie broni i amunicji. Przepis art. 3 ust. 2 pkt 2 u.o.s. definiuje pojęcie broni i jej istotnych części przez odwołanie do przepisów *Ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji*⁸ (dalej: u.b.a.), rozszerzając jednocześnie tę definicję o inne urządzenia służące do niszczenia lub obezwładniania celów⁹.

Ustawa o obrocie specjalnym zawiera własną definicję amunicji i nie odsyła w tym zakresie do przepisów ustawy o broni i amunicji. W art. 3 ust. 2 pkt 3 u.o.s. zdefiniowano amunicję jako (...) *wyroby wypełnione materiałem wybuchowym, przeznaczone do miotania przy użyciu broni palnej, służące do niszczenia lub obezwładniania celów, a także dla celów ćwiczebnych*. Z kolei w art. 3 ust. 2 pkt 3a u.o.s. zdefiniowano pojęcie istotnych części amunicji rozumiane jako pociski wypełnione materiałami wybuchowymi, chemicznymi środkami obezwładniającymi lub zapalającymi albo innymi substancjami, których działanie zagraża życiu lub zdrowiu, a także spłonki inicjujące spalanie materiału miotającego i materiał miotający w postaci prochu strzelniczego.

Ustawowy obowiązek ewidencyjny i informacyjny

Ustawa o obrocie specjalnym w sposób bardzo ogólnikowo nakłada na koncesjonariuszy obowiązki w zakresie ewidencjonowania obrotu bronią i amunicją. W myśl przepisów ustawy ewidencjonowaniu podlegają broń, amunicja oraz istotne części broni i amunicji przeznaczone do obrotu (art. 29 ust. 1 u.o.s.). Przedsiębiorca będący stroną czynności prawnej mającej za przedmiot obrót bronią i amunicją jest obowiązany do prowadzenia ewidencji zawartych transakcji (art. 29 ust. 2 u.o.s.). Szczegółowych wytycznych na temat sposobu prowadzenia ewidencji należy poszukiwać w aktach wykonawczych.

Oprócz obowiązków ewidencyjnych ustawa równie ogólnikowo nakłada na przedsiębiorcę sprzedającego broń i amunicję obowiązek poinformowania organu, który wydał dokument uprawniający do zakupu, o każdej dokonanej transakcji (art. 30 ust. 3 u.o.s.). Ponadto zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 5 u.o.s. przedsiębiorca, który uzyskał koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie obrotu bronią i amunicją, jest obowiązany do przekazania prowadzonej ewidencji po zakończeniu działalności gospodarczej ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, który ją przechowuje nie krócej niż 20 lat.

Realizacja obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych niewątpliwie wymaga wiedzy dotyczącej aktualnych przepisów, którą przyszły koncesjonariusz powinien zdobyć podczas obligatoryjnego szkolenia specjalistycznego. Do przeprowadzania takich szkoleń jest upoważnionych zaledwie siedem instytucji w Polsce. Zgodnie z § 5 ust. 2 pkt 6 *Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 września 2002 r. w sprawie szkolenia potwierdzającego przygotowanie zawodowe do wykonywania lub kierowania działalnością gospodarczą w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją i wyrobami o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym oraz obrotu technologią o tym przeznaczeniu*¹⁰ program szkolenia obejmuje m.in. zagadnienia związane z zasadami prowadzenia ewidencji oraz rodzajem dokumentacji ewidencyjnej i przepisami z tym związanymi. Przepis art. 8 ust. 1 pkt 1 lit. d u.o.s. zobowiązuje

⁸ Tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r. poz. 576, ze zm. Zob. definicje broni oraz istotnych części broni zawarte w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 2 u.b.a.

⁹ Ta rozszerzona definicja wprowadza nieco zamieszania terminologicznego, przyjęło się bowiem, że broń jest tylko to, o czym mowa w art. 4 ust. 1 u.b.a.

¹⁰ Dz.U. z 2002 r. Nr 173 poz. 1415, ze zm.

przedsiębiorcę prowadzącego jednoosobową działalność gospodarczą, który ubiega się o koncesję, do odbycia takiego szkolenia. Od przedsiębiorcy innego niż osoba fizyczna, zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 2 u.o.s., wymaga się natomiast, aby przygotowanie zawodowe miały co najmniej dwie osoby będące członkami organu zarządzającego przedsiębiorstwem albo członek tego organu i prokurent lub pełnomocnik ustanowiony przez ten organ do kierowania działalnością określoną w koncesji. Takie zróżnicowanie świadczy o nierównym traktowaniu przedsiębiorców¹¹.

Trzeba wspomnieć także o innych obowiązkach informacyjnych ciążyących na koncesjonariuszu. Jest on zobowiązany do zawiadomienia organu koncesyjnego o podjęciu działalności gospodarczej w terminie 14 dni od dnia jej podjęcia, a także o jej zaprzestaniu, przy czym w tym drugim przypadku ustawa nie określa terminu (art. 15 ust. 1 pkt 2 u.o.s.). Ponadto koncesjonariusz jest obowiązany do zawiadomienia organu koncesyjnego o zmianach stanu prawnego i faktycznego w zakresie danych zawartych we wniosku o wydanie koncesji i w dokumentach stanowiących załączniki do tego wniosku, jeśli takie zmiany powstały po wydaniu koncesji. Ten obowiązek powinien zostać wykonany w terminie 14 dni od powstania zmian (art. 15 ust. 1 pkt 3 u.o.s.). Za niedopełnienie tego typu obowiązków w art. 38 ust. 1 u.o.s. przewidziano grzywnę, karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.

Akty wykonawcze do ustawy

Na podstawie delegacji ustawowych zawartych w art. 15a, 29 ust. 3 i 30 ust. 5 u.o.s. wydano trzy rozporządzenia zawierające przepisy dotyczące ewidencjonowania obrotu bronią i amunicją oraz przekazywania informacji właściwym organom.

Wykonywanie obowiązków informacyjnych

Na podstawie art. 30 ust. 5 u.o.s. zostało wydane *Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2013 r. w sprawie sprzedaży materiałów wybuchowych, broni, amunicji, wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym oraz kontroli przestrzegania warunków sprzedaży*¹² (dalej: rozp. sprz.). To rozporządzenie określa m.in. tryb, formę i zakres przekazywania przez przedsiębiorców informacji o dokonanej transakcji mającej za przedmiot broń lub amunicję¹³, a także szczegółowe zasady i sposób dokumentowania odstrzelenia naboju z broni wprowadzanej do obrotu.

Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 1–3 rozp. sprz. przedsiębiorca, który sprzedał broń lub istotne części broni¹⁴, w terminie pięciu dni od dnia sprzedaży przekazuje informację

¹¹ Nie ma żadnego uzasadnienia, aby od spółek prawa handlowego wymagać zwiększonego stanu kadrowego i ponoszenia związanych z tym kosztów. Wątpliwe jest poszukiwanie uzasadnienia w skali prowadzonej działalności gospodarczej. Działalność jednoosobowa częściej jest prowadzona na porównywalną, a nawet większą skalę niż działalność spółek. *De lege ferenda* przepis ten jako przejaw dyskryminacji powinien ulec derogacji podczas najbliższej nowelizacji ustawy.

¹² Dz.U. z 2013 r. poz. 343.

¹³ Dotyczy to także transakcji zawieranych za pośrednictwem sieci teleinformatycznej (art. 30 ust. 4 u.o.s.).

¹⁴ Przepis nie dotyczy przedsiębiorcy, który sprzedał broń, o której mowa w art. 11 pkt 7–11 u.b.a., tj. przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej o średniej wartości prądu w obwodzie nieprzekraczającej 10 mA, ręczne miotacze gazu obezwładniającego, broń pneumatyczna, broń palna rozdzielnego ładowania wytworzona przed 1885 r. i repliki tej broni oraz broń palna alarmowa o kalibrze do 6 mm.

w formie pisemnej właściwemu organowi, który wydał zaświadczenie uprawniające go do nabycia broni lub jej istotnych części. Przepisy rozporządzenia dzielą nabywców na trzy grupy, a dla każdej grupy właściwy do przyjęcia informacji jest inny organ. Dla zobrazowania tej procedury w pewnym uproszczeniu można stwierdzić, że jeśli nabywcami są osoby fizyczne, przedsiębiorcy lub cudzoziemcy¹⁵, organem właściwym do odbioru informacji jest Policja lub organ wojskowy, który wydał zaświadczenie uprawniające do nabycia określonego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni lub jej istotnych części. Jeśli nabywcą jest przedsiębiorca przedkładający koncesję¹⁶, informacja powinna trafić do wystawcy wspomnianego dokumentu za pośrednictwem organu Policji właściwego ze względu na miejsce wykonywania działalności gospodarczej przez nabywcę. Jeśli zaś nabywcami są szeroko rozumiane służby mundurowe i agencje ochrony¹⁷, przepis wskazuje tylko na to, że informację otrzymuje organ, który wydał dokument uprawniający do nabycia broni lub jej istotnych części. Stosownie do § 3 ust. 2 rozp. sprz. do wyżej wymienionych informacji dołącza się łuski odstrzelonych nabojów¹⁸ wraz z protokołem ich odstrzału¹⁹.

Zgodnie z § 3 ust. 5 rozp. sprz. w przypadku sprzedaży broni lub jej istotnych części nabywcom określonym w art. 30 ust. 2 pkt 2 lit. c i f u.o.s.²⁰ dopuszcza się możliwość przekazywania informacji za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, po opatrzeniu jej bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP²¹. Widać, że możliwość składania informacji w formie elektronicznej została ograniczona do wąskiej grupy nabywców, tj. niektórych przedsiębiorców i wybranych formacji mundurowych. Należy postulować rozszerzenie stosowania tej formy przekazywania danych w odniesieniu do transakcji dokonywanych na rzecz wszystkich kategorii nabywców, a nie tylko niektórych.

¹⁵ Ściślej: podmioty określone w art. 30 ust. 2 pkt 2 lit. a i b u.o.s., tj. osoby fizyczne, przedsiębiorcy oraz inne podmioty, które przedłożą zaświadczenie wydane odpowiednio przez właściwy organ Policji lub organ wojskowy, uprawniające do nabycia określonego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni, a także cudzoziemcy na warunkach określonych w ustawie o broni i amunicji.

¹⁶ Ściślej: podmioty określone w art. 30 ust. 2 pkt 2 lit. c–e u.o.s., tj. przedsiębiorcy, którzy przedłożą koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie obrotu bronią, wytwarzania broni – zgodnie z zakresem koncesji – oraz wytwarzania amunicji, w celu przeprowadzania prób rodzajów amunicji wytwarzanej na podstawie koncesji.

¹⁷ Ściślej: podmioty określone w art. 30 ust. 2 pkt 2 lit. f–i u.o.s., tj. Siły Zbrojne RP, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Służba Wywiadu Wojskowego, Policja, Agencja Wywiadu, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Straż Graniczna, Służba Celna, Służba Więzienna, Biuro Ochrony Rządu, po okazaniu dokumentu uprawniającego do nabycia wystawionego przez właściwy organ, a także Państwowa Straż Łowiecka, Straż Ochrony Kolei, Straż Leśna, Państwowa Straż Rybacka, straż gminna i miejska, Straż Marszałkowska, Straż Parkowa, kontrola skarbową, Inspekcja Transportu Drogowego, na podstawie dokumentu wydanego przez uprawniony organ Policji, specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne – uprawnione do posiadania broni na podstawie świadectwa broni, na podstawie zaświadczenia właściwego organu Policji uprawniającego do nabycia określonego rodzaju oraz ilości egzemplarzy broni – oraz inne podmioty, których dostęp do broni regulują odrębne przepisy, na warunkach w nich określonych.

¹⁸ Nie dotyczy podmiotów, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 2 lit. c i f u.o.s. Te podmioty wraz z zakupioną bronią otrzymują do każdego egzemplarza broni łuski odstrzelonych nabojów łącznie z protokołem ich odstrzału.

¹⁹ Na temat zawartości protokołu odstrzału zob. § 6 ust. 2 pkt 1–3 rozp. sprz.

²⁰ Dotyczy przedsiębiorców, którzy przedłożą koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie obrotu bronią, a także Sił Zbrojnych RP, SKW, SWW, Policji, AW, ABW, CBA, SG, SC, SW i BOR. Ta możliwość nie dotyczy sprzedaży pozostałym kategoriom nabywców.

²¹ Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej, zob. *Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne* (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1114).

Obowiązek przekazywania informacji o sprzedaży amunicji oparto na podobnych zasadach, jak w przypadku sprzedaży broni. Widoczne są jednak różnice chociażby w zakresie terminów realizacji tego obowiązku. Nabywców amunicji także podzielono na trzy kategorie. W dużym uproszczeniu można stwierdzić, że przedsiębiorca, który sprzedał amunicję osobom fizycznym, przedsiębiorcom lub cudzoziemcom²², przekazuje co kwartał informację o jej sprzedaży – w formie pisemnej lub za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej – organowi Policji lub organowi wojskowemu, który wydał dokument uprawniający do nabycia amunicji (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozp. sprz.). W przypadku gdy sprzedaż amunicji nastąpiła na rzecz przedsiębiorców posiadających koncesję²³, przedsiębiorca przekazuje co kwartał informację o jej sprzedaży – w formie pisemnej lub za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej – organowi, który wydał dokument uprawniający do nabycia amunicji, ale dokonuje tego za pośrednictwem organu Policji właściwego ze względu na miejsce wykonywania działalności gospodarczej przez tego przedsiębiorcę (§ 4 ust. 1 pkt 2 rozp. sprz.). Jeśli nabywcą są szeroko rozumiane służby mundurowe i agencje ochrony²⁴, to przedsiębiorca w terminie pięciu dni od dnia sprzedaży amunicji przekazuje informację o jej sprzedaży – w formie pisemnej lub za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej – organowi, który wydał dokument uprawniający do nabycia amunicji (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozp. sprz.). Informacja przekazana za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej powinna być opatrzona bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu albo podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP (§ 4 ust. 4 rozp. sprz.). Łatwo zauważyć, że w przypadku obrotu amunicją przekaz informacji może się odbywać w formie elektronicznej, bez względu na kategorię nabywcy. Tym bardziej może dziwić wspomniane wyżej ograniczenie dotyczące przekazywania informacji drogą elektroniczną w przypadku obrotu bronią.

Rozporządzenie nakłada także na przedsiębiorcę wprowadzającego broń palną do obrotu obowiązek odpowiedniego dokumentowania odstrzelenia naboju²⁵. Z tej czynności przedsiębiorca sporządza protokół zawierający oznaczenie daty i miejsca odstrzału, rodzaju, nazwy, marki, kalibru, serii, numeru i roku produkcji broni palnej, jej producenta oraz kraju lub miejsca jej wytworzenia. Protokół powinien zawierać również

²² Ściślej: podmioty określone w art. 30 ust. 2 pkt 3 lit. a i b u.o.s., tj. osoby fizyczne, przedsiębiorcy oraz inne podmioty na podstawie legitymacji posiadacza broni lub świadectwa broni albo zaświadczenia wydane go odpowiednio przez właściwy organ Policji lub organ wojskowy, uprawniającego do nabycia określonego rodzaju oraz liczby egzemplarzy broni wraz z amunicją do tej broni, a także cudzoziemcy – na warunkach określonych w ustawie o broni i amunicji.

²³ Ściślej: podmioty określone w art. 30 ust. 2 pkt 3 lit. c i d u.o.s., tj. przedsiębiorcy, którzy przedłoży koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie obrotu amunicją, a także przedsiębiorcy, którzy przedłoży koncesję na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie obrotu bronią oraz dokument potwierdzający nabycie broni – w ilości niezbędnej do odstrzelenia trzech naboju z każdej lufy egzemplarza broni palnej przeznaczonej do sprzedaży.

²⁴ Ściślej: podmioty określone w art. 30 ust. 2 pkt 3 lit. e–h u.o.s., tj. Siły Zbrojne RP, SKW, SWW, Policja, AW, ABW, CBA, SG, SC, SW i BOR, po okazaniu dokumentu uprawniającego do nabycia amunicji, wystawionego przez właściwy organ, a także Państwową Straż Łowiecką, Straż Ochrony Kolei, Straż Leśną, Państwową Straż Rybacką, straż gminną i miejską, Straż Marszałkowska, Straż Parkowa, kontrola skarbową oraz Inspekcja Transportu Drogowego – na podstawie dokumentu wydane go przez uprawniony organ Policji, specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne – na podstawie pisemnej zgody właściwego komendanta wojewódzkiego Policji, w celu szkolenia strzeleckiego, a także inne podmioty, których dostęp do amunicji regulują odrębne przepisy na warunkach w nich określonych.

²⁵ Ten obowiązek nie dotyczy broni, o której mowa w art. 11 pkt 10 i 11 u.b.a., tj. broni palnej rozdzielnego ładowania wytworzonej przed 1885 r. oraz jej replik, a także broni palnej alarmowej o kalibrze do 6 mm.

dodatkowe oznaczenia fabryczne stosowane przez producenta lub szczegółowy opis broni palnej, o ile są stosowane, a także podpisy przedsiębiorcy i funkcjonariusza Policji, w którego obecności dokonano odstrzelenia nabojów (§ 6 ust. 2 rozp. sprz.).

Zgodnie z § 9 ust. 1 rozp. sprz. przedsiębiorca, który sprzedał broń, o której mowa w art. 11 pkt 7–11 u.b.a.²⁶, przekazuje co kwartał w formie pisemnej lub za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej informację o ilości sprzedanej broni organowi Policji właściwemu ze względu na miejsce wykonywania działalności gospodarczej. Informacja przekazana za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej powinna być opatrzona bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu albo podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP (§ 9 ust. 3 rozp. sprz.). W tym przypadku przepis rozporządzenia także nie wprowadza ograniczeń w stosowaniu elektronicznej drogi przekazu informacji.

Rozporządzenie zawiera też załączniki w postaci wzorów dokumentów, które przedsiębiorca powinien dostarczyć organowi. Załącznik nr 2 stanowi wzór informacji o sprzedaży broni lub jej istotnych części²⁷, załącznik nr 3 – wzór informacji o sprzedaży amunicji podmiotom, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 3 lit. a i b u.o.s.²⁸, załącznik nr 4 – wzór informacji o sprzedaży amunicji podmiotom, o których mowa w art. 30 ust. 2 pkt 3 lit. c–h u.o.s.²⁹, w załączniku nr 6 natomiast określono wzór informacji o ilości sprzedanej broni, o której mowa w art. 11 pkt 7–11 u.b.a.³⁰

Prowadzenie ewidencji

Spełnienie obowiązków informacyjnych nie byłoby możliwe bez prowadzenia ścisłej ewidencji obrotu. Aktem rangi podstawowej, wydanym na podstawie art. 29 ust. 3 u.o.s., regulującym zasady prowadzenia ewidencji w zakresie obrotu bronią i amunicją, jest *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 22 sierpnia 2012 r. w sprawie sposobu ewi-*

²⁶ Zob. rodzaje broni wymienione w przypisie nr 14.

²⁷ Dotyczy wszystkich kategorii nabywców. Informacja zawiera następujące dane: miejscowość i datę sporządzenia, oznaczenie przedsiębiorcy, numer koncesji, adresata informacji, datę sprzedaży, oznaczenie nabywcy (w tym NIP albo PESEL, albo nazwę, serię i numer dokumentu tożsamości oraz adres), nazwę, numer i datę wydania dokumentu uprawniającego do zakupu broni i jego wystawcę oraz imię i nazwisko przedsiębiorcy dokonującego sprzedaży. W załączeniu powinien się znaleźć tabelaryczny wykaz sprzedanej broni lub jej istotnych części (oddzielnie dla każdego typu broni). Tabela zawiera nazwę wytwórcy, kraj lub miejsce wytworzenia, rodzaj broni lub jej istotnej części, markę, typ (model) broni, kaliber, numer seryjny i rok wytworzenia. Dołącza się również protokoły odstrzału i łuski.

²⁸ Dotyczy podmiotów wymienionych w przypisie nr 22. Informacja zawiera: miejscowość i datę sporządzenia, oznaczenie przedsiębiorcy, numer koncesji, adresata informacji, datę sprzedaży (kwartał i rok), miejsce sprzedaży oraz zestawienie tabelaryczne, a w nim rodzaj, nazwę, kaliber amunicji i jej ilość oraz imię i nazwisko przedsiębiorcy dokonującego sprzedaży.

²⁹ Dotyczy podmiotów wymienionych w przypisach nr 23 i 24. Informacja zawiera: miejscowość i datę sporządzenia, oznaczenie przedsiębiorcy, numer koncesji, adresata informacji, datę sprzedaży (kwartał i rok), miejsce sprzedaży oraz zestawienie tabelaryczne zawierające rodzaj, nazwę, kaliber amunicji, nazwę wytwórcy, numer partii amunicji i jej ilość, a ponadto oznaczenie nabywcy (w tym NIP albo PESEL, albo nazwę, serię i numer dokumentu tożsamości, adres), nazwę, numer i datę wydania dokumentu uprawniającego do zakupu amunicji i jego wystawcę oraz imię i nazwisko przedsiębiorcy dokonującego sprzedaży.

³⁰ Dotyczy wszystkich kategorii nabywców broni wymienionej w przypisie nr 14. Informacja zawiera: miejscowość i datę sporządzenia, oznaczenie przedsiębiorcy, numer koncesji, adresata informacji, a także wskazanie, za jaki okres jest sporządzona informacja, oraz imię i nazwisko osoby sporządzającej z podaniem jej stanowiska zajmowanego u przedsiębiorcy. Ponadto informacja zawiera w postaci tabeli: liczbę sprzedanej broni w sztukach i jej rodzaj z podziałem na poszczególne rodzaje wymienione w przypisie nr 14.

*dencjonowania wprowadzonych do obrotu materiałów wybuchowych, broni, amunicji oraz wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym*³¹ (dalej: rozp. ewid.). Na potrzeby tego rozporządzenia posłużono się ogólnym pojęciem *materiały*, przez co rozumie się nie tylko – jak mogłoby się wydawać – materiały wybuchowe, lecz także broń i amunicję oraz istotne części broni i amunicji (§ 2 pkt 1 rozp. ewid.).

Zgodnie z § 3 ust. 1 rozp. ewid. zarówno ewidencję materiałów przeznaczonych do obrotu, jak i ewidencję zawartych transakcji prowadzi się w formie księgi ewidencyjnej zawierającej karty ponumerowane, przesnurowane i opieczętowane przez przedsiębiorcę, w sposób zapewniający bieżącą kontrolę stanu posiadania materiałów przeznaczonych do obrotu oraz pełną rejestrację transakcji zawartych przez przedsiębiorcę. Przepis § 3 ust. 2 rozp. ewid. dopuszcza, aby księga ewidencyjna była prowadzona z wykorzystaniem elektronicznych metod przetwarzania informacji, pod warunkiem zastosowania rozwiązań systemowych umożliwiających rejestrację i przechowywanie wszystkich operacji wraz z kopią zapasową oraz pozwalających na ich weryfikację na podstawie dokumentów przechowywanych przez przedsiębiorcę.

Przepis § 3 ust. 3 rozp. ewid. nakłada na koncesjonariusza obowiązek ochrony danych zawartych w księdze ewidencyjnej przed ich przypadkowym lub celowym uszkodzeniem lub zniszczeniem, kradzieżą, zmianą lub dostępem do nich osób nieuprawnionych, w tym również za pomocą złośliwego oprogramowania. Ewidencję broni przeznaczonej do obrotu, jej istotnych części oraz ewidencję zawartych transakcji dotyczących obrotu bronią prowadzi się odrębnie dla każdego rodzaju broni, w sposób pozwalający na jej identyfikację ze względu na nazwę, markę, kaliber, serię i numer fabryczny, rok produkcji, kraj producenta i nazwę wytwórcy (§ 4 ust. 2 rozp. ewid.). Z kolei ewidencję amunicji i jej istotnych części przeznaczonych do obrotu oraz ewidencję zawartych transakcji dotyczących obrotu amunicją prowadzi się odrębnie dla każdego rodzaju, marki i kalibru (§ 4 ust. 3 rozp. ewid.).

Przepis § 4 ust. 5 rozp. ewid. wskazuje, w jakich jednostkach miary należy ewidencjonować materiały przeznaczone do obrotu, w zależności od ich rodzaju oraz typu. W przypadku broni i amunicji tą jednostką będą sztuki. Transakcje ewidencjonuje się według ich przedmiotu (§ 4 ust. 6 rozp. ewid.).

Przepisy omawianego rozporządzenia zawierają dokładne wytyczne co do zawartości ewidencji. Dokumentacja związana z ewidencją materiałów przeznaczonych do obrotu składa się z księgi ewidencyjnej, dokumentu przychodu albo rozchodu, dokumentu przekazania materiału między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorcy oraz dokumentu zużycia materiału, o ile jego zużycia wymaga wykonywana działalność gospodarcza (§ 5 ust. 1 rozp. ewid.). Dokumentację związaną z ewidencją zawartych transakcji stanowi księga ewidencyjna (§ 5 ust. 2 rozp. ewid.). Wpisu w księdze dokonuje sam przedsiębiorca albo osoby posiadające jego pisemne upoważnienie (§ 6 rozp. ewid.). Podstawą dokonania wpisu w księdze ewidencyjnej materiałów przeznaczonych do obrotu jest dokument przychodu albo rozchodu, dokument przekazania materiału między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorcy oraz dokument zużycia materiału (§ 7 ust. 1 rozp. ewid.), podstawą zaś dokonania wpisu w księdze ewidencyjnej zawartych transakcji jest wyłącznie dokument przychodu albo rozchodu (§ 7 ust. 2 rozp. ewid.). Wpisu w księdze ewidencyjnej dokonuje się w sposób trwały i czytelny. Nie może być on wymazywany ani w inny

³¹ Dz.U. z 2012 r. poz. 1008.

sposób usuwany. Zmian w księdze ewidencyjnej dokonuje się kolorem czerwonym, w sposób czytelny, z podaniem daty i podpisem osoby, która dokonuje tej zmiany (§ 7 ust. 4–6 rozp. ewid.).

Zgodnie z § 8 ust. 1 rozp. ewid. księga ewidencyjna materiałów przeznaczonych do obrotu³² zawiera: numer i datę jej założenia, nazwę handlową, indeks, symbol oraz inne oznaczenia identyfikujące materiał, prawidłową nazwę przewozową, kod klasyfikacyjny i numer rozpoznawczy UN, jeśli są one wymagane odrębnymi przepisami³³, datę i kolejny numer wpisu do księgi ewidencyjnej operacji przychodu albo rozchodu materiału, jednostkę miary, numer i datę dokumentu przychodu, oznaczenie dostawcy ze wskazaniem dokumentu uprawniającego do obrotu, ilość przyjętego materiału lub (w przypadku obrotu jednostkowego wyrobami oznaczonymi numerem indywidualnym) zapis identyfikujący ten wyrób, numer i datę dokumentu rozchodu, dokumentu przekazania materiału między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorcy lub dokumentu zużycia materiału, oznaczenie odbiorcy, oznaczenie dokumentu uprawniającego do zakupu, ilość wydanego materiału lub (w przypadku obrotu jednostkowego wyrobami oznaczonymi numerem indywidualnym) – zapis identyfikujący ten wyrób, stan magazynu po operacji przychodu lub rozchodu materiału, a także podpis osoby upoważnionej do prowadzenia ewidencji.

Zgodnie z § 9 rozp. ewid. dokument przychodu albo rozchodu powinien zawierać: numer i datę jego sporządzenia, oznaczenie przedsiębiorcy, który go sporządził, nazwę handlową, indeks, symbol oraz inne oznaczenia identyfikujące materiał, prawidłową nazwę przewozową, kod klasyfikacyjny i numer rozpoznawczy UN, jeśli są one wymagane odrębnymi przepisami³⁴, ilość przyjętego lub wydanego materiału i jednostkę miary, oznaczenie dostawcy lub nabywcy, numer i serię dowodu tożsamości osoby upoważnionej do odbioru materiału, datę przyjęcia lub wydania materiału, informację o posiadaniu koncesji na obrót materiałami przez przedsiębiorcę wystawiającego dokument rozchodu, a także nazwiska i podpisy osób: sporządzającej dokument, wydającej materiał i upoważnionej do odbioru materiału, przy czym np. sporządzający dokument może być jednocześnie wydającym materiał.

U przedsiębiorców prowadzących działalność na większą skalę często dokonuje się przekazania materiału między komórkami organizacyjnymi. Jak wynika z przepisów rozporządzenia, takie przekazanie także musi być udokumentowane. Zgodnie z § 10 rozp. ewid. dokument przekazania materiału między komórkami organizacyjnymi przedsiębiorcy powinien zawierać numer i datę jego sporządzenia, nazwę lub symbol komórki organizacyjnej przedsiębiorcy przekazującej i otrzymującej materiał, nazwę handlową, indeks, symbol oraz inne oznaczenia identyfikujące materiał, przekazaną ilość materiału i jednostkę miary oraz nazwiska i podpisy osób: sporządzającej dokument, wydającej materiał oraz upoważnionej do jego odbioru. Możliwe jest, aby we wszystkich trzech rolach występowała ta sama osoba, ponieważ przekazanie materiału odbywa się między komórkami organizacyjnymi u tego samego przedsiębiorcy³⁵.

³² Nie dotyczy broni, o której mowa w art. 11 pkt 7, 8 i 11 ustawy o broni i amunicji, a więc przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej o średniej wartości prądu w obwodzie nieprzekraczającej 10 mA, ręcznych miotaczy gazu obezwładniającego oraz broni palnej alarmowej o kalibrze do 6 mm. Ewidencja tych materiałów jest prowadzona zgodnie z § 12 rozp. ewid.

³³ Zob. załącznik A do umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (*Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B „Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r.”*, Dz.U. z 2011 r. Nr 110 poz. 641).

³⁴ Tamże.

³⁵ W praktyce trudno jednak wyobrazić sobie taką sytuację, gdyż dotyczy ona zazwyczaj przedsiębiorcy

Jak już wspomniano, przepisy przewidują możliwość zużycia materiału. Nie definiują jednak, czym jest *zużycie*. Wydaje się, że to pojęcie należy rozumieć bardzo szeroko, jako wszelkie zdarzenia zaistniałe w toku prowadzenia działalności, w wyniku których dochodzi do nieodwracalnego unicestwienia jednostki broni lub sztuki amunicji (np. zużycie amunicji w celu przeprowadzenia próby broni lub amunicji, niedająca się naprawić usterka, zniszczenie, kradzież i różne inne przypadki losowe). Zgodnie z § 11 rozp. ewid. dokument zużycia materiału zawiera: numer i datę jego sporządzenia, nazwę i symbol komórki organizacyjnej przedsiębiorcy, nazwę handlową, indeks, symbol oraz inne oznaczenia identyfikujące materiał, ilość zużytego materiału i jednostkę miary, cel zużycia, nazwiska i podpisy osób: sporządzającej dokument, dokonującej zużycia i potwierdzającej dokonanie zużycia materiału. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby wszystkie trzy podpisy złożyła ta sama osoba (tak będzie zawsze u przedsiębiorcy jednoosobowego, który nie zatrudnia pracowników i samodzielnie wykonuje wszystkie trzy wyżej wymienione czynności).

Przepis § 12 ust. 1 rozp. ewid. stanowi, że ewidencję broni przeznaczonej do obrotu, o której mowa w art. 11 pkt 7, 8 i 11 u.b.a.³⁶, a także ewidencję zawartych transakcji dotyczących obrotu tą bronią prowadzi się w formie księgi ewidencyjnej zawierającej karty ponumerowane, przesnurowane i opieczętowane przez przedsiębiorcę³⁷. Z kolei według § 12 ust. 2 rozp. ewid. taka księga zawiera: numer i datę jej założenia, rodzaj broni, liczbę egzemplarzy broni, datę i kolejny numer wpisu do księgi ewidencyjnej operacji przychodu albo rozchodu broni, informację o stanie magazynu po operacji przychodu albo rozchodu broni, a także podpis osoby upoważnionej do prowadzenia ewidencji.

Księga ewidencyjna zawartych transakcji dotyczących obrotu bronią i amunicją zawiera: numer i datę jej założenia, nazwę handlową, indeks, symbol oraz inne oznaczenia identyfikujące przedmiot transakcji, datę i kolejny numer wpisu, jednostkę miary i ilość przedmiotu transakcji, oznaczenie sprzedającego ze wskazaniem dokumentu uprawniającego do obrotu, oznaczenie kupującego ze wskazaniem dokumentu uprawniającego do zakupu, numer tego dokumentu oraz organ będący jego wystawcą (§ 13 rozp. ewid.).

Przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą, zarówno w zakresie wytwarzania materiałów, jak i obrotu nimi, może prowadzić jedną dokumentację zawierającą wykaz materiałów wytworzonych i przeznaczonych do obrotu oraz ewidencję transakcji (§ 15 rozp. ewid.). Jest to wyraźne ułatwienie dla producentów będących jednocześnie sprzedawcami. Materiały wytworzone są zwykle materiałami przeznaczonymi do obrotu, przez co może dochodzić do zdublowania identycznych informacji.

Zgodnie z § 16 ust. 1 rozp. ewid. dokumentacja związana z ewidencją materiałów przeznaczonych do obrotu oraz ewidencją zawartych transakcji powinna być przechowywana w siedzibie przedsiębiorcy przez co najmniej 10 lat od daty dokonania ostatniego zapisu. Jednak w przypadku ewidencji przeznaczonej do obrotu broni palnej i jej istotnych części oraz w przypadku ewidencji zawartych transakcji dotyczących obrotu bronią palną okres przechowywania wynosi co najmniej 20 lat od daty ostatniego zapisu, o ile odrębne przepisy nie przewidują dłuższego okresu przechowywania. Ten przepis nie obowiązuje w razie zakończenia przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej

działającego na większą skalę i posiadającego wydzielone komórki organizacyjne, a zatem zwykle zatrudniającego także personel do obsługi tych komórek.

³⁶ Zob. rodzaje broni wymienione w przypisie nr 32.

³⁷ Ten przepis stosuje się także do prowadzenia księgi ewidencyjnej przeznaczonej do obrotu amunicją do broni, o której mowa w art. 11 pkt 11 ustawy o broni i amunicji (tj. broni palnej alarmowej o kalibrze do 6 mm).

(§ 16 ust. 2 rozp. ewid.). Wówczas zastosowanie znajduje art. 15 ust. 1 pkt 5 u.o.s. zobowiązujący przedsiębiorcę do przekazania ewidencji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Przekazywanie ewidencji

Kolejnym aktem prawnym mającym związek z obowiązkami ewidencyjnymi koncesjonariusza jest *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie trybu i szczegółowych warunków przekazywania ewidencji związanej z wykonywaniem działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym*³⁸ (dalej: rozp. przek.) wydane na podstawie art. 15a u.o.s. Precyzuje ono sposób wykonania obowiązku nałożonego w art. 15 ust. 1 pkt 5 u.o.s., szczególnie określając tryb i warunki przekazywania ewidencji przeznaczonej do obrotu bronią, amunicją oraz istotnymi częściami broni i amunicji, a także zawartych transakcji dotyczących obrotu bronią i amunicją (§ 1 pkt 2 i 3 rozp. przek.). Zgodnie z § 2 ust. 1 rozp. przek. ewidencję prowadzoną w formie księgi ewidencyjnej przekazuje się ministrowi właściwemu do spraw gospodarki przesyłką poleconą. Przesyłka składa się z ewidencji ułożonej w kolejności odpowiadającej liczbie porządkowej wskazanej w protokole przekazania ewidencji, który umieszcza się w przesyłce (§ 2 ust. 2 i 3 rozp. przek.). Przesyłkę oznakowuje się, umieszczając na niej nazwę i adres przedsiębiorcy, numer nadany przez przedsiębiorcę odpowiadający kolejności przekazywanych przesyłek (o ile przesyłek jest kilka), a także zabezpiecza się w sposób zapobiegający jej uszkodzeniu lub zniszczeniu (§ 2 ust. 4 pkt 1 i 2 rozp. przek.).

W przypadku stwierdzenia niezgodności protokołu przekazania ewidencji z zawartością przesyłki lub innych niezgodności z wymogami w zakresie trybu i szczegółowych warunków przekazywania ewidencji, przedsiębiorcę wzywa się w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania przesyłki do niezwłocznego uzupełnienia ewidencji lub spełnienia pozostałych wymogów (§ 3 rozp. przek.).

Stosownie do § 4 ust. 1 rozp. przek. ewidencję prowadzoną z wykorzystaniem elektronicznych metod przetwarzania informacji przekazuje się w formie dokumentu elektronicznego przesyłką poleconą (z zastosowaniem przepisów § 2 i § 3 rozp. przek.) albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej, na co pozwala § 4 ust. 3 rozp. przek. To drugie rozwiązanie wydaje się iść z duchem czasu. Ewidencję sporządzoną w obowiązującej formie (papierowej bądź elektronicznej) można przekazać także osobiście, składając ją w siedzibie ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw gospodarki (§ 5 rozp. przek.). W tym przypadku także odpowiednio stosuje się omówione wyżej przepisy § 2 i 3 rozp. przek. dotyczące sposobu przekazania dokumentacji i przewidujące odpowiednią procedurę na wypadek stwierdzenia niezgodności.

Ewidencję uznaje się za przekazaną po przyjęciu jej przez ministra właściwego do spraw gospodarki, na podstawie protokołu przyjęcia ewidencji (§ 6 ust. 1 rozp. przek.). Protokół przyjęcia ewidencji sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden otrzymuje przedsiębiorca (§ 6 ust. 2 rozp. przek.). Ewidencję przekazuje się w terminie 30 dni od dnia zakończenia wykonywania działalności gospodarczej w zakresie obrotu bronią i amunicją (§ 7 ust. 1 rozp. przek.). Ten termin uważa się za za-

³⁸ Dz.U. z 2013 r. poz. 348.

chowany, jeżeli przesyłka została nadana przed jego upływem albo jeżeli w tym terminie została złożona osobiście w siedzibie ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw gospodarki (§ 7 ust. 2 rozp. przek.).

Należy wspomnieć, że w przypadku uchybienia przez przedsiębiorcę terminu z przyczyn przez niego niezawinionych, przysługuje mu możliwość zwrócenia się z wnioskiem o przywrócenie terminu na podstawie art. 58 § 1 i 2 *Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego*³⁹. Ta możliwość dotyczy zresztą wszystkich terminów, o których mowa w analizowanych wyżej przepisach ustaw i rozporządzeń.

Omawiane rozporządzenie zawiera załączniki. Załącznik nr 1 zawiera wzór protokołu przekazania ewidencji przeznaczonych do obrotu bronią, amunicją, istotnymi częściami broni i amunicji, a także zawartych transakcji dotyczących obrotu bronią i amunicją⁴⁰. Załącznik nr 2 zawiera wzór protokołu przyjęcia ewidencji przeznaczonych do obrotu bronią, amunicją, istotnymi częściami broni i amunicji, a także zawartych transakcji dotyczących obrotu bronią i amunicją⁴¹.

Nieprzekazanie ewidencji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki po zakończeniu działalności gospodarczej jest zagrożone grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch (art. 38 ust. 2 u.o.s.).

Zasygnalizowania wymaga jeszcze problem interpretacyjny. Termin na przekazanie dokumentacji jest liczony – jak wynika z § 7 ust. 1 rozp. przek. – od daty zakończenia wykonywania działalności w zakresie objętym koncesją. Trudno precyzyjnie określić, czy chodzi o faktyczne zaprzestanie prowadzenia działalności koncesjonowanej, czy o wykreślenie podmiotu z ewidencji działalności gospodarczej lub rejestru sądowego⁴². Działalność objęta koncesją może przecież być tylko fragmentem działalności gospodarczej danego przedsiębiorcy. Często jest tak, że zaprzestaje on prowadzenia działalności objętej koncesją, ale nadal wykonuje inne rodzaje działalności niekoncesjonowanej. Tym sposobem może on przez wiele lat figurować jako koncesjonariusz, nie wykonując faktycznie tej działalności, przez co baza danych organu koncesyjnego staje się nieaktualna. Gramatyczna wykładnia przepisu⁴³ uprawnia do stwierdzenia, że chodzi o zaprzestanie prowadzenia działalności polegającej na obrocie bronią i amunicją, nie zaś o zaprzestanie prowadzenia działalności w ogóle. Zaprzestanie to musi jednak mieć cha-

³⁹ Tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 23.

⁴⁰ Protokół zawiera: numer, nazwę przedsiębiorcy, miejscowość i datę sporządzenia, numer przesyłki (numer nadany przez przedsiębiorcę odpowiadający kolejności przekazywanych przesyłek), liczbę porządkową księgi zgodną z numerem będącym częścią obowiązkowego oznaczenia księgi ewidencyjnej, opis księgi ewidencyjnej i ewentualne uwagi oraz oświadczenie, że ewidencję prowadzoną z wykorzystaniem elektronicznych metod przetwarzania informacji przekazuje się w informatycznych nośnikach danych (z podaniem ilości nośników). Protokół obejmuje również zgodę wyrażoną na podstawie art. 39¹ § 1 pkt 2 kpa na doręczanie pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów *Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. poz. 1422, ze zm.). Pod protokołem podpis składa przedsiębiorca.

⁴¹ Protokół zawiera oznaczenie miejscowości i datę, nazwę i adres przedsiębiorcy przekazującego protokół oraz oświadczenie ministra o przyjęciu ewidencji wraz z protokołami przekazania ewidencji i podaniem ich liczby. Ewidencję prowadzoną z wykorzystaniem elektronicznych metod przetwarzania informacji przyjmuje się na informatycznych nośnikach danych z podaniem ich liczby. Pod protokołem podpis składa minister gospodarki. Protokół sporządza się w dwóch egzemplarzach, z czego egzemplarz nr 1 otrzymuje przedsiębiorca, a egzemplarz nr 2 składa się do akt ministra.

⁴² Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej (CEIDG) i Krajowy Rejestr Sądowy (KRS).

⁴³ Wyjaśnienie pojęcia zob. [www.tif.us.edu.pl/download/20150423183020Pojecie wykładni gramatycznej 1.0.doc](http://www.tif.us.edu.pl/download/20150423183020Pojecie%20wykladni%20gramatycznej%201.0.doc) (przyp. red.).

rakter trwały. Czasowa przerwa w prowadzeniu działalności koncesjonowanej wynikająca z przyczyn organizacyjnych, finansowych lub rynkowych (np. brak popytu) nie musi wcale oznaczać zaprzestania prowadzenia działalności w tym zakresie. Ma to szczególne znaczenie w warunkach polskiego, bardzo szczupłego, rynku broni i amunicji, na którym popyt jest znikomy.

Kontrola

Przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie obrotu bronią i amunicją podlega kontroli co do prawidłowości wykonywania obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych. Kontrolę ewidencji sprawują minister właściwy do spraw gospodarki (art. 34 pkt 2 u.o.s.)⁴⁴ oraz komendanci wojewódzcy Policji (art. 34 pkt 4 u.o.s.). Wydaje się, że kompetencje organów kontrolnych powinny być wyraźnie rozdzielone. Tymczasem uprawnienia ministra i komendantów wojewódzkich Policji w znacznej mierze się pokrywają. Policja dysponuje nieporównywalnie większymi możliwościami technicznymi i organizacyjnymi, które pozwalają na prowadzenie skutecznej kontroli w terenie, niż organ naczelny. Może więc to policja powinna przejąć całość uprawnień kontrolnych nad obrotem specjalnym.

W § 12 rozp. sprz. przewidziano możliwość przeprowadzenia kontroli obejmującej m.in. prawidłowość prowadzenia dokumentacji sprzedaży oraz przestrzeganie terminów przekazywania bieżących informacji o dokonanej sprzedaży⁴⁵.

W praktyce kontrole nie odbywają się często, a raczej *a casu ad casum*, jednak ich wynik może mieć dla koncesjonariusza przykre konsekwencje. Nieprzestrzeganie obowiązków w zakresie ewidencjonowania i informowania może być uznane za rażące naruszenie warunków wykonywania koncesjonowanej działalności gospodarczej, skutkujące obligatoryjnym cofnięciem koncesji (art. 17 ust 2 pkt 2 u.o.s.). Inne nieprawidłowości w tym zakresie mogą spowodować fakultatywne cofnięcie koncesji (art. 17 ust 3 pkt 2 u.o.s.)⁴⁶, zwykle jednak przedsiębiorca zostaje uprzednio wezwany do usunięcia w wyznaczonym terminie stanu niezgodnego z przepisami regulującymi działalność gospodarczą objętą koncesją (art. 17 ust. 2 pkt 1 u.o.s.).

Ustawa o obrocie specjalnym zawiera przepisy karne. Jednak *de lege lata* żaden z nich nie penalizuje dobitnie czynu polegającego na niewykonywaniu lub nienależytym wykonywaniu bieżących obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych⁴⁷. Należy

⁴⁴ Może dziwić to, że ministrowi przyznano kompetencję do prowadzenia kontroli w zakresie obrotu amunicją, lecz nie przyznano kompetencji w zakresie obrotu bronią. Stąd też nie jest jasne, czy ten przepis upoważnia ministra do kontroli ewidencji obrotu bronią, czy tylko amunicją.

⁴⁵ Dotyczy informacji, o których mowa w § 3 ust. 1, § 4 ust. 1 oraz § 9 ust. 1 rozp. sprz. Zgodnie z § 13 ust. 1 rozp. sprz. taką kontrolę przeprowadza się w godzinach pracy kontrolowanego przedsiębiorcy, a w sytuacjach szczególnie uzasadnionych – o każdej porze. Kontrola może być przeprowadzona w siedzibie kontrolowanego przedsiębiorcy, innych miejscach związanych z wykonywaną przez niego działalnością gospodarczą lub w siedzibie organu kontrolującego (§ 13 ust. 2 rozp. sprz.). Z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół kontroli (§ 14 ust. 1 rozp. sprz.).

⁴⁶ Oba przepisy zawierają wykazy otwarte przesłanek cofnięcia koncesji.

⁴⁷ Art. 38 ust. 1 i 2 u.o.s. wprowadził wyraźne sankcje wyłącznie za czyny określone w art. 15 ust. 1 pkt 2, 3 i 5 u.o.s. W przypadku innych nieprawidłowości przy wykonywaniu obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych brakuje precyzyjnego przepisu karnego. Znamiona opisywanego zachowania nie pokrywają się ze znamionami ustawowymi określonymi w art. 36 ust. 1 u.o.s., który dotyczy tylko wykonywania działalności gospodarczej bez koncesji lub wbrew określonym w niej warunkom. Obowiązki ewidencyjne i informacyjne wynikają z ustawy i przepisów wykonawczych, a nie z treści koncesji. Koncesja może zawierać szczególne warunki, o których mowa w art. 14 ust. 2 u.o.s., nie dotyczą one jednak wymogów ewidencyjnych i informa-

jednak dodać, że przypadki nieprzestrzegania przepisów dotyczących tych obowiązków należą do rzadkości. Koncesjonariusze mają świadomość znaczenia obrotu specjalnego dla bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego i z reguły dopełniają wymogów z należytą starannością. Nie oznacza to jednak, że w ewidencji nie mogą pojawić się nieprawidłowości. Dlatego należy oczekiwać, że ustawodawca *de lege ferenda* dokona precyzyjnej typizacji tego czynu⁴⁸.

Podsumowanie

Zarówno przepisy ustawy o obrocie specjalnym, jak i aktów rangi podstawowej wydają się jasne i spójne, a ich poprawne stosowanie daje organom państwa możliwość szczegółowej kontroli podmiotów zajmujących się obrotem bronią i amunicją. W praktyce jednak mogą pojawić się trudności, zwłaszcza z uwagi na konieczność prowadzenia kilku rodzajów ewidencji i wysoki stopień ich szczegółowości, który sprzyja popełnianiu omyłek. Ważne jest, aby organy kontrolne potrafiły właściwie odróżnić błędy nieumyślne od świadomego działania na szkodę porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa.

Czynności podejmowane przez państwo wobec koncesjonariuszy nie powinny polegać wyłącznie na kontroli, ale także na oferowaniu im merytorycznego wsparcia w realizacji nałożonych obowiązków. Wydaje się, że relacje pomiędzy przedsiębiorcami a organami kontrolnymi są obecnie oparte na dobrze pojętej współpracy. Sprzyja temu znikoma liczba podmiotów prowadzących działalność w zakresie obrotu specjalnego oraz to, że przedsiębiorcami w tej branży są często osoby wcześniej związane z formacjami mundurowymi.

Mimo możliwości przekazywania informacji organom z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, sposób prowadzenia ewidencji i przekazywania informacji może jednak wydawać się nieco archaiczny. W dobie tzw. administracji elektronicznej ewidencję można byłoby znacznie usprawnić przez stworzenie witryny internetowej zawierającej interfejs użytkownika. Przedsiębiorca po zalogowaniu do indywidualnego konta wprowadzałby potrzebne dane za pomocą formularza elektronicznego bezpośrednio do systemu, dzięki czemu obieg informacji byłby przyspieszony. Ponadto organ kontroli miałby bezpośredni wgląd w ewentualnie dokonywane korekty w dokumentacji. Przedsiębiorca nie przechowywałby ewidencji w swojej siedzibie, dzięki czemu nie byłaby ona narażona na przypadkowe lub celowe uszkodzenie, zniszczenie czy kradzież. Dokumentacja przechowywana w profesjonalnie administrowanym systemie informatycznym byłaby lepiej zabezpieczona przed dostępem osób nieuprawnionych, w tym przed atakami złośliwego oprogramowania. Prowadzenie ewidencji w takiej formie uczyniłoby omawiany obowiązek przekazywania informacji bezprzedmiotowym, gdyż organ dysponowałby wszystkimi informacjami od momentu ich wprowadzenia do ewidencji internetowej.

cyjnych. Treść koncesji nie może powielać treści przepisów ustawy czy rozporządzenia. Wątpliwe byłoby też uznanie braku ewidencji lub jej wad za utrudnienie prowadzenia kontroli, spenalizowane w art. 39 ust. 1 u.o.s. Opisany czyn nie jest także naruszeniem warunków udzielenia koncesji, gdyż te są określone w art. 8 u.o.s., a obowiązki ewidencyjne i informacyjne powstają dopiero po rozpoczęciu wykonywania koncesjonowanej działalności gospodarczej.

⁴⁸ Ten czyn jest związany tylko z treścią ustawy o obrocie specjalnym i nie kwalifikuje się jako naruszenie przepisów innych ustaw. Dlatego stosownie do § 28 załącznika do *Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”* (Dz.U. z 2002 r. Nr 100 poz. 908) sankcje karne za jego popełnienie powinny być kompleksowo uregulowane w omawianej ustawie.

Od pewnego czasu są prowadzone prace nad wdrożeniem elektronicznej platformy o nazwie „e-koncesje”, która ma pełnić funkcję bazy udzielonych koncesji w zakresie wytwarzania materiałów wybuchowych, broni, amunicji oraz wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, a także obrotu nimi. Może warto w ramach takiej platformy wprowadzić możliwość zdalnego prowadzenia ewidencji obrotu specjalnego. Każde usprawnienie wykonywania obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych w obrocie bronią i amunicją, skutkujące dokładniejszym i szybszym przepływem informacji, ma korzystny wpływ na poprawę stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Te zaś wartości powinny stanowić priorytet nie tylko dla organów kontroli, lecz także dla koncesjonariuszy.

Bibliografia:

Akty prawne:

1. *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/51/WE z dnia 21 maja 2008 r. zmieniająca dyrektywę Rady 91/477/EWG w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni* (Dz.Urz. UE L 179 z 8 VII 2008 r. poz. 5).
2. *Dyrektywa Rady 91/477/EWG z dnia 18 czerwca 1991 r. w sprawie kontroli nabywania i posiadania broni* (Dz.Urz. WE L 256 z 13 IX 1991 r. poz. 51).
3. *Oświadczenie Rządowe z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B „Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r.”* (Dz.U. z 2011 r. Nr 110 poz. 641).
4. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie trybu i szczegółowych warunków przekazywania ewidencji związanej z wykonywaniem działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym* (Dz.U. z 2013 r. poz. 3480).
5. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 22 sierpnia 2012 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania wprowadzonych do obrotu materiałów wybuchowych, broni, amunicji oraz wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym* (Dz.U. z 2012 r. poz. 1008).
6. *Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 września 2002 r. w sprawie szkolenia potwierdzającego przygotowanie zawodowe do wykonywania lub kierowania działalnością gospodarczą w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją i wyrobami o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym oraz obrotu technologią o tym przeznaczeniu* (Dz.U. z 2002 r. Nr 173 poz. 1415, ze zm.).
7. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 marca 2013 r. w sprawie sprzedaży materiałów wybuchowych, broni, amunicji, wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym oraz kontroli przestrzegania warunków sprzedaży* (Dz.U. z 2013 r. poz. 343).
8. *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”* (Dz.U. z 2002 r. Nr 100 poz. 908).
9. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 2001 r. w sprawie rodzajów broni i amunicji oraz wykazu wyrobów i technologii o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym, na których wytwarzanie lub obrót jest wymagana koncesja* (Dz.U. z 2001 r. Nr 145 poz. 1625).

10. *Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego* (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 23).
11. *Ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r. poz. 1017, ze zm.).
12. *Ustawa z dnia 23 czerwca 2006 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej* (Dz.U. z 2006 r. Nr 133 poz. 935).
13. *Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną* (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. poz. 1422, ze zm.).
14. *Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne* (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1114).
15. *Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji* (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r. poz. 576, ze zm.).

Źródła internetowe:

https://en.wikipedia.org/wiki/Number_of_guns_per_capita_by_country [dostęp: 14 VII 2015].

Abstrakt

Handel bronią i amunicją zazwyczaj jest kojarzony bądź z działalnością państwa (sił zbrojnych), bądź organizacji przestępczych. Na rynku broni i amunicji funkcjonują jednak także legalnie działające prywatne podmioty gospodarcze ściśle kontrolowane przez organy państwa. Kontrolę tych podmiotów umożliwiają przepisy zawarte zarówno w akcie rangi ustawowej, jak i w kilku aktach wykonawczych. Nakładają one na przedsiębiorców nie tylko obowiązek uzyskania koncesji, lecz także prowadzenia szczegółowej ewidencji obrotu i przekazywania ściśle określonych informacji wyznaczonym organom państwa. Dzięki sprawnemu obiegowi informacji państwo dysponuje możliwością wglądu w działalność sprzedawców i nabywców, ograniczając tym samym możliwość niekontrolowanego przepływu broni i amunicji oraz jej dostępność na czarnym rynku. Autor dokonuje szczegółowego przeglądu przepisów dotyczących sposobu ewidencjonowania obrotu bronią i amunicją oraz przekazywania informacji właściwym organom. Omawia także konsekwencje, jakie mogą ponieść przedsiębiorcy nieprzestrzegający obowiązków ewidencyjnych i informacyjnych. Autor proponuje również rozwiązania, które nie tylko mogą ułatwić wykonywanie omawianych obowiązków, lecz także usprawnić kontrolę działalności koncesjonowanej.

Słowa kluczowe: broń, amunicja, obrót, handel, ewidencja.

Abstract

Arms and ammunition trade is usually associated either with activities of the State (armed forces) or criminal organizations. However, on the market of arms and ammunition there are also legally functioning, private business entities, which are strictly controlled by the authorities of the state. This control is enabled by a number of provisions

contained in both - the act of statutory rank, as well as in several implementing acts. They impose on entrepreneurs, not only the obligation to obtain a license, but also keep detailed records of trade and transfer of specific information to designated authorities of the state. Through efficient cycle of information, the state has the power to inspect activities of sellers and buyers, thereby limiting the possibility of uncontrolled movement of arms and ammunition as well as its availability on the black market. The author provides a thorough review of the provisions concerning methods of registering arms and ammunition trade as well as providing information to competent authorities. Also discussed are consequences to be suffered by entrepreneurs not complying with registration and information obligations. The author also proposes solutions that not only facilitate exercising discussed obligations, but also improve the control of licensed activities.

Keywords: arms, ammunition, trade, commerce, registration.